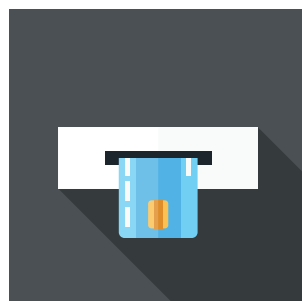
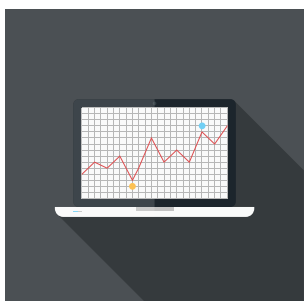
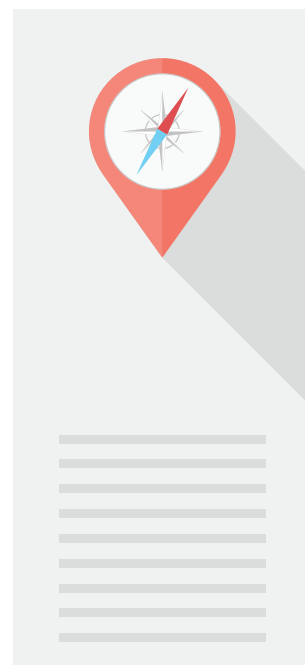
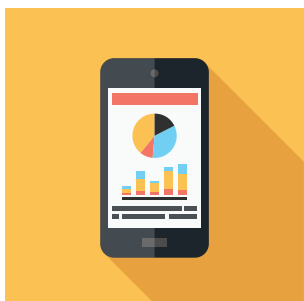
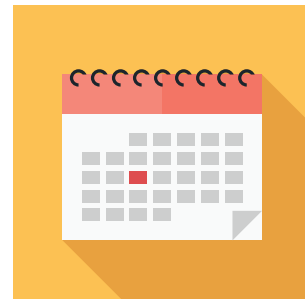
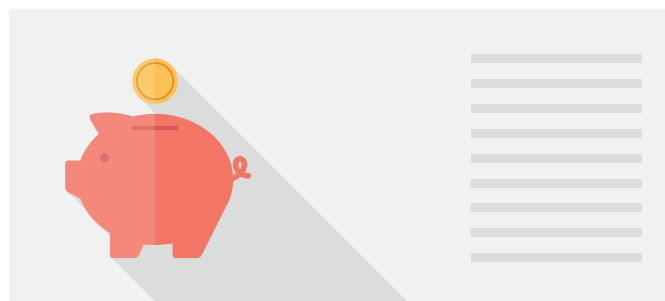
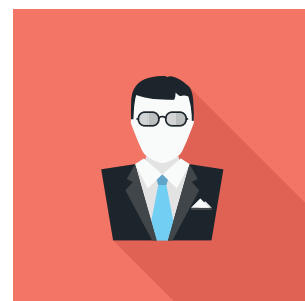

MALI BANKOVNI POJMOVNIK

HRVATSKA UDRUGA BANAKA
CROATIAN BANKING ASSOCIATION

www.hub.hr

Anuitet je iznos kojim se otplaćuje kredit ili zajam u određenom vremenskom razdoblju. Anuitet predstavlja utvrđeni iznos koji se otplaćuje postupno prema amortizacijskom planu. U anuitet je uključen i dio glavnice kredita i dio pripadajuće kamate, a određuje se tako da po dospijeću dug bude u potpunosti isplaćen.

Bankomat je uređaj koji klijentu, korisniku kartice, omogućuje podizanje gotovine, daje informacije o stanju na računu, a nerijetko nudi i mogućnost dodatnih usluga kao što su uplata gotovine te druge proizvode (konverzija valuta, kupnja bonova za mobitel i dr.). Uobičajeno je dostupan 24 sata na dan. Korištenje bankomata podrazumijeva upotrebu kartice i PIN-a, tajnog broja od četiri znamenke koji dostavlja banka, a trebao bi ga znati jedino korisnik kartice. Za bankomat se često koristi kratica nastala od engleskog naziva - **ATM** (Automated Teller Machine).
Vidi: "EFT POS", "kartice", "PIN".

BDP ili bruto domaći proizvod je pokazatelj ukupne vrijednosti dobara i usluga proizvedenih u zemlji tijekom cijele godine i vrlo je važan za gospodarstvo svake zemlje. Tako se, na primjer, razvijenost zemlje mjeri bruto domaćim proizvodom po stanovniku, gdje se BDP dijeli brojem stanovnika. Budući da je BDP pokazatelj koji se na cijelom svijetu računa na isti način, pomoću njega se mogu uspoređivati pojedine zemlje i njihov stupanj razvoja.

Deponent je u bankarskom smislu osoba koja banci daje novac na čuvanje. Poslovni odnos između banke i deponenta regulira se ugovorom o deponiranju.
Vidi: "depozit".

Depozit je novac koji deponent polaže u banku, s namjenom ili bez nje, a banka se obvezuje vratiti mu taj novac uvećan za ugovorenu kamatu u određenom roku i uz određene uvjete. Vlasnicima depozita isplaćuje se tzv. pasivna kamata. Depoziti se najčešće dijele na **a vista** odnosno **depozite po viđenju**, koji se isplaćuju vlasniku na njihov prvi poziv, i **ročne depozite (oročenja)** koji imaju utvrđen rok dospijeca i do tada deponent u pravilu ne može njima raspolagati. **Devizni depozit** je položen u banku i predstavlja obvezu banke u stranoj valuti.
Vidi: "deponent".

Devizni račun je račun na kojem se vode devizna sredstva klijenta na osnovi ugovora koji je sklopljen između klijenta i banke.
Vidi: "tekući račun".

Dopušteno prekoračenje (okvirni kredit) je korištenje kratkoročnog kredita koji banke odobravaju svojim klijentima po tekućem računu. To znači da kreditno sposobna osoba može koristiti određene svote novca iznad razine svojih primanja, ali do određenog iznosa. Popularno se naziva i "dopušteni minus".
Vidjeti i pojam "tekući račun", "žiroračun", "kartice" → "debitne kartice".

Nedopušteno prekoračenje po tekućem računu smatra se korištenje novca iznad stvarnog pokrića sredstava po računu, odnosno korištenje sredstava na tekućem računu iznad odobrenog iznosa okvirnog kredita (npr. dopuštenog prekoračenja i sl.)

Dospijeće je dan kada kredit, odnosno rata kredita, zajmovni vrijednosni papir ili kakva druga obveza dospijevaju na naplatu i treba biti plaćena.
Vidi: "kredit".

Efektiva je novac koji je materijalno reprezentiran u obliku novčanica i kovanog novca. To je bankarski izraz za gotovinu.
Vidi: "gotovina".

Efektivna kamatna stopa (EKS) je ukupna cijena kredita koju klijent plaća banci. Na visinu efektivne kamatne stope, osim redovne kamatne stope, utječu visina naknada koje klijent plaća banci prilikom odobrenja kredita, dužina otplate kredita, visina eventualno potrebnog garantnog depozita ili udjela itd. Način izračuna EKS-a jedinstven je za sve banke, a propisala ga je Hrvatska narodna banka. EKS se može odnositi i na štednju i u tom slučaju prikazuje kolika je stvarna kamatna stopa na uloženi depozit, a sastoji se od obične i premijske kamatne stope.
Vidi: "kamatna stopa".

EFT POS (Electronic Fund Transfer Point Of Sale) je terminal na prodajnome mjestu namijenjen bezgotovinskom plaćanju i njime se transakcije provode elektroničkim putem. Najčešće ga nalazimo u trgovinama, na benzinskim crpkama, u restoranima i sl., a služi za plaćanje karticama.
Vidi: "kartice", "PIN".

EURIBOR je referentna kamatna stopa koja se utvrđuje na europskom međubankovnom tržištu, i to dnevno kao prosječna stopa po kojoj banke međusobno daju novac u zajam. Takva prosječna stopa kasnije se koristi kao referentni pokazatelj cijene novca te se primjenjuje i izvan međubankovnog tržišta. I hrvatske banke pri kreditiranju koriste EURIBOR kao fiksnu osnovicu cijene novca na koju dodaju profitnu maržu. Promjenom EURIBOR-a mijenja se i kamatna stopa pa je time rizik od promjene kamatne stope prebačen s banke na dužnika.

Gotovina – vidi "efektiva".

Hipoteka je založno pravo na nekretninama temeljem kojega založni vjerovnik (banka) može tražiti namirenje svoga potraživanja iz vrijednosti nekretnine ako mu dužnik (korisnik kredita) ne isplati dospjelo potraživanje.
Vidi: "instrumenti osiguranja kredita", "kredit".

HROK (Hrvatski registar obveza po kreditima) je baza podataka o kreditnim zaduženjima i pripadajućim instrumentima osiguranja klijenata poslovnih banaka.
Vidi: "kredit", "kreditna sposobnost".

IBAN je međunarodni broj bankovnog računa (International Bank Account Number) sastavljen je od maksimalno 34 alfanumerička znaka koji precizno identificiraju državu, banku i klijentov račun u banci. Takvo određenje računa omogućuje automatsko procesuiranje i obradu naloga do računa korisnika.

Instrumenti osiguranja kredita su sredstva naplate potraživanja koja banci stoje na raspolaganju u slučaju kada klijent prestane otplaćivati kredit ili ga otplaćuje neredovito. Najčešći instrumenti osiguranja su: suglasnost o zapljeni plaće, zadužnica odnosno suglasnost o zapljeni novca s računa, hipoteka, mjenica, jamci te police osiguranja života i imovine. Što je kredit manji, to je u pravilu potrebno i manje instrumenata osiguranja.
Vidi: "kredit", "kreditna sposobnost".

Internetsko bankarstvo je bankovni servis koji putem interneta korisniku omogućuje obavljanje i pregled financijskih transakcija te uvid u stanja računa otvorenih u banci u vrijeme kada mu to najbolje odgovara, neovisno o radnom vremenu banke i sa svakog mjesta u svijetu. Potrebno mu je samo osobno računalo koje ima pristup internetu. Banka korisniku dostavlja korisničko ime, zaporku i TAN karticu (tablica slučajnih brojeva za identifikaciju korisnika) ili neki drugi sigurnosni uređaj nužan za identifikaciju i korištenje.
Vidi: "token".

Jamac – vidi "sudužnik i jamac".

Kamata je iznos koji zajmoprimac plaća zajmodavcu za korištenje novca. To je cijena uporabe tuđeg novca, odnosno cijena najma novca. Riječ je o svoti koju je korisnik novca obavezan platiti za cijelo vrijeme korištenja novca, a obično se iskazuje kao godišnja kamata i izračunava se u postotku od iznosa pozajmljene vrijednosti.

Aktivna kamata je kamata koju banka obračunava i naplaćuje na kredite.

Pasivna kamata je kamata koju banka plaća klijentu na položene novčane depozite (štedne uloge, oročenja).

Kamatna stopa (kamatnjak) je stopa prema kojoj se obračunavaju kamate na posuđeni novac, odnosno postotak duga koji dužnik treba platiti vjerovniku kao kamatu, a izražava se u postotku na bazi od godinu dana.

Fiksna kamatna stopa je stopa koja je fiksirana na ugovoreni rok i ne ovisi o tržišnim okolnostima.

Promjenjiva kamatna stopa mijenja se ovisno o promjenama tržišnih čimbenika inflacije i očekivanja.

Zatezna kamata je kamatna stopa na dug koji nije podmiren u predviđenom roku i ne smije biti veća od najveće zakonom propisane zatezne kamate.

Interkalarna kamata je dio ukupne redovne kamate koju korisnik kredita plaća banci za dane korištenja kredita od dana isplate kredita do dana kada se kredit stavlja u otplatu. Visina interkalarne kamate obično je jednaka redovitoj kamatnoj stopi. Iznos obračunate interkalarne kamate plaća se jednokratno pri korištenju kredita.

Npr. ako se kredit isplaćuje 10. u mjesecu, interkalarna kamata plaća se za 20 dana, a ako se kredit isplaćuje 25. u mjesecu, plaća se za samo 5 dana.

Vidi: "kredit", "kreditna sposobnost", "efektivna kamatna stopa (EKS)".

Kartice su instrument bezgotovinskog plaćanja, obično su plastične, a izdaju se vlasnicima računa kako bi svojim novcem mogli raspolagati neovisno o radnom vremenu poslovnice banke. Temelj izdavanja kartice je otvoreni račun s pokrićem, odobreni kredit ili bonitet korisnika kartice. Razvojem tehnologije mijenja se i nadopunjuje namjena i upotreba takvih kartica, a ovisno o trenutku podmirenja obveza po kartici možemo ih podijeliti na:

pre-paid – kartica koja se koristiti za kupnju dobara i usluga ili podizanje gotovine, a na sebi ima određeni novčani iznos. Klijent je dobiva od određenih institucija ili kupuje i unaprijed plaća njihovu vrijednost, koja može biti uvećana za određenu naknadu. Dakle, račun korisnika se tereti prije nego što je transakcija učinjena, a sredstva se troše u budućnosti.

debitne kartice – kartica kojom klijent može podizati gotovinu na bankomatu ili plaćati robu i usluge u trgovačko-uslužnoj mreži pri čemu se za nastali trošak ili iznos podignute gotovine račun tereti u trenutku obavljanja transakcije, uz uvjet da na računu postoji pokriće. Pokriće na računu uključuje i iznos neiskorištenog dopuštenog prekoračenja. Za razliku od kreditne kartice, naplatu obavlja s već postojećeg računa s pokrićem.

Kreditne kartice karakterizira odgođeno plaćanje, a dijele se na:

standardne kreditne kartice, tzv. charge kartice, čiji korisnik jednom mjesečno podmiruje ukupan dug nastao tijekom prošlog mjeseca.

revolving kreditne kartice odnosno kartice s odobrenim osobnim limitom potrošnje, tzv. samoobnavljajućim kreditom, koji se korištenjem kartice smanjuje, a otplatom kredita obnavlja se do visine odobrenog limita. Klijent, sukladno svojim željama, sam odlučuje o iznosu kredita koji će koristiti, načinu i tempu njegova vraćanja.

Vidi: "bankomat", "PIN", "EFT POS".

Kredit je ustupanje određene svote novca financijske organizacije kao kreditora (banke) nekoj osobi uz obvezu da tu svotu vrati u dogovorenom roku i pritom plati pripadajuću kamatu.

Uobičajena podjela kredita:

- namjenski – točno određena namjena korištenja sredstava (stambeni, kredit za auto, poljoprivredni, potrošački)
- nenamjenski – nije određena namjena korištenja sredstava
 - **Gotovinski**
 - **Hipotekarni kredit** je dugoročni kredit što ga banka i druge specijalizirane financijske ustanove odobravaju građanima i tvrtkama na osnovi pokriva u nekretninama. Sigurnost vraćanja nije u bonitetu dužnika već u vrijednosti nekretnine.
 - **Lombardni kredit** je kredit koji se odobrava temeljem zaloga vrijednosti instrumenta osiguranja kao što su novčani depozit, dionice, obveznice, udjeli u investicijskim fondovima, police životnog osiguranja i slično, pri čemu korisnik kredita zadržava vlasništvo nad dobrom koje se daje u zalog. Kredit se odobrava u određenom postotku procijenjene vrijednosti zaloga, a pri se ne utvrđuje kreditna sposobnost klijenta jer je opisani zalog jedini instrument osiguranja naplate potraživanja.

Vidi: "dospijeće", "HROK", "instrumenti osiguranja kredita", "kreditna sposobnost", "sudužnik i jamac".

Kreditna sposobnost je sposobnost vraćanja kredita ili ispunjavanja novčane obveze tražitelja kredita u skladu s uvjetima iz ugovora o kreditu u pogledu iznosa i rokova. Ocjena kreditne sposobnosti je osnova za odobravanje svakog kredita i obvezan je postupak.

Vidi: "dospijeće", "kredit".

Leasing je poseban oblik financiranja vozila, opreme, pokretnina, nekretnina kojemu je osnovna značajka koristiti, a ne biti vlasnik. Ovisno o ugovornim odredbama, može imati obilježja najma ili kupoprodaje pa razlikujemo dva tipa leasinga: operativni i financijski. Razlikuju su po stjecanju vlasništva nad predmetom leasinga, uvjetima odobravanja i načinu obračuna troškova najma te poreznom tretmanu. Osnovna karakteristika **operativnog leasinga** je najam predmeta leasinga, što znači da korisnik nije vlasnik predmeta leasinga već za njegovo korištenje plaća (pravni i ekonomski vlasnik objekta leasinga je najmodavac) mjesečnu naknadu. **Financijski leasing** je oblik financiranja u kojem korisnik ne plaća najam predmeta leasinga već mjesečnu ratu. Pravni vlasnik objekta leasinga pritom je njegov davatelj, a ekonomski vlasnik je korisnik leasinga.

Moratorij tijekom otplate kredita je razdoblje u kojem se odgađa plaćanje svih vrsta dugova odnosno glavnice i kamate.

Obveznica je dugoročni dužnički vrijednosni papir odnosno instrument duga koji obvezuje izdavatelja da imatelju vrijednosnice plati pripadajuću kamatu i glavnicu prije ili po njezinu dospijeću. Najviše ih izdaju države, banke, općine i veće tvrtke. Kada ih izdaju tvrtke, riječ je o korporativnim obveznicama. Ubrajaju se u skupinu manje rizičnih vrijednosnih papira, ovisno o bonitetu izdavatelja.

Vidi: "vrijednosnice" i dr.

Ovrha je prisilno naplaćivanje potraživanja od dužnika.

Vidi: "instrumenti osiguranja kredita", "kredit".

PIN (Personal Identification Number) je osobni identifikacijski broj korisnika kartice i služi za kompjutorsku identifikaciju korisnika u sistemu kartičnog poslovanja. Ovaj tajni broj od četiri znamenke trebao bi biti poznat jedino klijentu korisniku kartice, odnosno PIN treba koristiti kao povjerljiv podatak.

Vidi: "kartice".

Poček je odgoda plaćanja, tj. razdoblje od početka korištenja kredita do prijenosa kredita u otplatu. Tijekom početka otplata kredita miruje, a plaća se samo kamata. Naziva se i "grace period".

Vidi: "kredit", "kamatna stopa"

Solemnizacija ugovora je postupak potvrde ugovora kod javnog bilježnika pri čemu javni bilježnik provjerava odgovara li ugovor propisanoj formi te objašnjava sudionicima u kreditu smisao i posljedice toga pravnog posla. Po tomu se solemnizacija ugovora uvelike razlikuje od javnobilježničke ovjere potpisa na ugovoru. Prilikom ovjere potpisa javni bilježnik samo potvrđuje da je sudionik u kreditu osobno potpisao ugovore i pritom ne pojašnjava sudionicima u kreditu sadržaj ugovora. Solemnizacijom ugovor dobiva snagu javnobilježničkog akta, ima snagu prvostupanjske presude, odnosno ima snagu sudskog rješenja o ovrsi.

Sudužnik i jamac su osobe koje zajedno s korisnikom kredita solidarno jamče banci redovitu otplatu te daju suglasnost da u slučaju neredovite otplate kredita banka može od njih naplatiti svoja potraživanja. Sudužnik pojačava kreditnu sposobnost korisnika kredita, a jamac ne.

Vidi: "dospijeće", "HROK", "instrumenti osiguranja kredita", "kredit", "kreditna sposobnost".

Tečaj je cijena koja se formira ponudom i potražnjom vrijednosnih papira i deviza.

Devizni tečaj je cijena domaćeg novca izražena u stranom novcu, odnosno stranog novca izraženog u domaćem novcu.

Kupovni tečaj je tečaj po kojem banke kupuju valutu.

Prodajni tečaj je tečaj po kojem banke prodaju valutu.

Vidi: "valuta".

Tekući račun je poslovni račun građana otvoren u banci za primanje uplata i obavljanje isplata u granicama sredstava na računu. Sredstva na tekući račun dopijevaju uplatama gotovine, doznakama s žiroračuna, naplatama vrijednosnih papira i stavljanjem kredita u tečaj. Korisnik tekućeg računa može ući u dugovni saldo do visine odobrenog kredita, poznatog kao "dopušteno prekoračenje".

Vidi: "kartice" → "debitne kartice", "dopušteno prekoračenje".

Token je sigurnosni uređaj koji se koristi za identifikaciju korisnika prilikom prijave u sustav internetskog bankarstva za građane (generiranjem jednokratnih zaporki) te za digitalno potpisivanje (autorizaciju) financijskih transakcija. Token je zaštićen PIN-om kako bi se onemogućilo njegovo neovlašteno korištenje.

Vidi: "internetsko bankarstvo", "PIN".

Valuta je novčana jedinica neke zemlje (sredstvo plaćanja u toj zemlji - domicilna valuta).

Vidi: "tečaj".

Valutna klauzula je vrsta zaštitne klauzule kojom se ugovorene strane u različitim oblicima međunarodne ekonomske suradnje zaštićuju od valutnog rizika uvjetovanog promjenom vrijednosti novca. Pod pojmom kredita uz valutnu klauzulu podrazumijevaju se krediti koji su izraženi u stranoj valuti, a njihovo korištenje i povrat obavlja se u domaćoj valuti obračunato prema važećem tečaju na dan transakcije. Promjena tečajeve stranih valuta uz koje je vezana valutna klauzula (npr. EUR, CHF ili USD) utječe na promjenu iznosa povrata kredita (glavnice, kamate, naknade...) u domaćoj valuti. Valutni rizik podrazumijeva da će neka valuta u budućnosti imati manju (ili veću) tržišnu vrijednost. Najčešće je vezan uz promjenu vrijednosti neke valute i pojavljuje se u međunarodnim transakcijama izraženim u nestabilnoj valuti (izbjegava se u praksi primjenom tzv. valutne klauzule).

Vidi: "kredit".

Vrijednosnice (vrijednosni papiri) su isprave o imovinskom pravu čije je ostvarenje vezano uz posjedovanje isprave. Mogu biti novčana ili realna tražbina prema izdavatelju (emitentu) vrijednosnih papira. U užem smislu to su papiri koji čine instrumente dugoročnog financiranja poslovanja tvrtki i drugih pravnih osoba: dionice i obveznice. Nastali su prije nekoliko stoljeća kad se javila potreba točnog određenja imovinskih vrijednosti te njihova sigurnog i komotnog prenošenja.

Zadužnica odnosno **Izjava o zapljeni računa** jedan je od instrumenata osiguranja naplate potraživanja. To je isprava kojom korisnik kredita, sudužnik ili jamac daju suglasnost banci da zbog naplate potraživanja može plijeniti sredstva po svim njihovim računima koje imaju otvorene u bilo kojoj financijskoj instituciji. Ovjerena kod javnog bilježnika dobiva snagu rješenja o ovrsi, što znači da se temeljem nje odmah može naplatiti potraživanje.

Vidi: "instrumenti osiguranja kredita".

Žiroračun je račun kojim njegov vlasnik plaća svoje obveze i naplaćuje svoja potraživanja. Saldo žiroračuna mora uvijek biti aktivan (vlasnik može raspolagati samo novcem s potražne strane računa). Prema zakonodavstvu nekih zemalja, pravne i/ili fizičke osobe mogu imati samo jedan žiroračun. Pravne osobe (tvrtke, ostale organizacije) otvaraju ga u organizacijskoj jedinici na svom području. Ako po žiroračunu pravnih osoba postoje nepodmirene obveze i plaćanja, on se može blokirati sudskom odlukom ili upravnim postupcima. Fizičke osobe (građani) otvaraju žiroračun u banci i podliježu nadzoru na osnovi obveza građana. (U posljednje vrijeme neke banke dopuštaju korištenje okvirnog kredita po žiroračunu na određeni rok. Po svojoj funkciji takav je kredit vrlo sličan dopuštenom prekoračenju na tekućem računu.)

Vidi: "dopušteno prekoračenje".

